

Forfatter: Palladius, Peder

Titel: Udrag fra Peder Palladius' Danske Skrifter

Citation: Palladius, Peder: "Peder Palladius' Danske Skrifter", i Palladius, Peder: *Peder Palladius' Danske Skrifter*, udg. af Lis Jacobsen , H.H. Thiele, 1911-1926, s. 3. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-palladius01val-shoot-idm140153321408320/facsimile.pdf> (tilgået 20. april 2024)

Anvendt udgave: Peder Palladius' Danske Skrifter

INDLEDNING.

I.

DEn første Juni 1537 kreeredes i Wittenberg under Luthers Forsæde „*Petrus Palladius Danus*“ til Licentiat i den hellige Theologi. Kort efter tog han Doktorgraden og rejste, vistnok sammen med Bugenhagen, til Danmark¹. Han var da 34 Aar og af Kristian den Tredje udset til Superintendent over Sjællands Stift, den fornemste Plads i den nylig indførte evangeliske Kirke.

I denne Stilling blev det Peder Palladius' Opgave at føre den ny Kirkeordinans ud i Livet; og et Led i denne Gerning er hans Oversættelse og Udgivelse af Luthers lille Katekismus. Han ordineredes den 2den September — faa Uger efter Kongens Kroning —, og i Begyndelsen af December har han fuldendt „den lille danske Katekismus, hvilken alle Sognedegne skulle lære og undervise unge Folk“. Katekismen fremkom inden Aarets Udgang.

Paa dette Tidspunkt forelaa der allerede to danske Udgaver af Luthers ikke ti Aar gamle Katekismus. Den ene, oversat af *Jørgen Sadolin*, var udkommet 1532; den anden, som *Frans Vormordsen* havde oversat, var udkommet nogle Maaneder før Palladius'. Begge disse Oversættelser staar i det nøjeste Forhold til Palladius' to Katekismer af 1537 og 1538, idet Vormordsens Katekismus er lagt til Grund for Palladius' Oversættelse 1537, Sadolins for Oversættelsen 1538.

Inden Forholdet mellem Palladius' Katekismus 1537 og Vormordsens af samme Aar udredes, maa da ganske kort Vormordsens Oversættelse omtales. Katekismen er i Mod-

¹ *A. C. L. Heiberg*, *Peder Palladius*, Kbh. 1840, S. 11 ff. *H. Rørdam*, *Kjøbenhavns Universitets Historie I* S. 513.

sætning til Palladius' skrevet for Sognepræster til Brug ved Gudstjenesten¹. Af første Del, som har omhandlet Syndsbekendelse og Syndsforladelse, er kun et lille Fragment bevaret i det eneste endnu eksisterende Exemplar (paa det kgl. Bibliothek i Kbh.). Anden Del (Bl B 1^v—C 4^v) har omfattet Troesartiklerne og Daabens og Alterets Sakramenter, de ti Bud og Fadervor med Forklaringer. Indholdet falder altsaa sammen med Luthers lille Katekismus, men Ordningen er forskellig. Tredje Del, af hvilken kun lidt er bevaret, har indeholdt Læren om forskellige Slags Synder. Til Grund for anden Del er lagt den latinske Oversætt. af Luthers Katekismus, som er bevaret i et Kompendium af lutherske (og enkelte ikke-lutherske) Skrifter: *Enchiridion piarum precatationum*, Wittenberg 1529. Oversættelsen, der oprindeligt var beregnet til Skolebrug, skyldes vistnok Humanisten *Lonicerus*. Den er skrevet i et elegant Latin og holder sig ikke nøje til den tyske Original. Dennes Spørgsform er i første Del afløst af det docerende *hoc est*, og alt hvad der hentyder til Katekismens Brug i Huset er udeladt². Vormordsen har snart ordret fulgt denne Oversættelse, snart givet en omskrivende og udvidende Parafraze af den. Men desuden har han paa enkelte Punkter nyttet ældre danske Arbejder, nemlig Poul Helgesens Oversættelse af Luthers Bedebog „Een Cristelig vnderwijsningh“ 1526, Henrik Smiths Katekismusbearbejdelse „En liden Dyalogus eller Catechismus“, der var udkommet i Begyndelsen af 1537, og Oversættelserne af det ny Testamente fra 1524 og 1529³. Vi skal nu se, hvorledes Palladius benytter dette Arbejde.

¹ Titlen er: *Den lille danske Catechismus. hvilken aff alle sognepræster efter predicken/ om søndagen besynderligel/ for Almuffwen fortællies scall/ ordt fra ordt/ som efter screffuit staar/ oc er fordanskedt wdaff Francisco Wormordi. — Sat I den hgl. stad Malmo MDXXXVII.*

² Isvrigt kan henvises til den overmaade udførlige Fremstilling hos *Knoke*, *D. Martin Luthers kleiner Katechismus*, Halle 1904, S. 21 ff. og *A. Chr. Bang*, *Den lutherske Katekismus' Historie II*, Chria. 1899, S. 39 ff.

³ En detailleret Redegørelse for Vormordsens Kilder findes hos *Bang* o. c., S. 154 ff.